

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

coalitia 2009

coalitia civică
pentru alegeri libere și corecte

RAPORTUL nr. 6

**Misiunea de Observare Promo-LEX
a alegerilor locale noi din 20 mai (3 iunie) 2018**

ZIUA ALEGERILOR

Turul doi al scrutinului

Publicat la 6 iunie 2018

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul Raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri non-profit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX, cu condiția indicării sursei de informație.

Misiunea de Observare a Alegerilor locale noi din 20 mai (3 iunie) 2018 este finanțată de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate în rapoartele publice ale Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

Cuprins

INTRODUCERE	4
REZUMAT	5
I. DESCHIDEREA ȘI ÎNCHIDEREA SECȚIILOR DE VOTARE	6
II. INCIDENTE CONSTATATE PE PARCURSUL ZILEI ALEGERILOR	7
III. REZULTATELE FINALE ALE NUMĂRĂRII VOTURILOR DE CĂTRE MO PROMO-LEX ..	14
LISTA DE ABREVIERI	16

INTRODUCERE

Raportul pentru ziua alegerilor din turul doi, elaborat în rezultatul activității Misiunii de Observare (MO) Promo-LEX a alegerilor locale noi din 20 mai (3 iunie) 2018, reflectă desfășurarea procesului electoral în intervalul 2-4 iunie 2018, cu accent pronunțat pe ziua turului doi al alegerilor locale noi desfășurate în data de 3 iunie 2018. Raportul prezintă constatările observatorilor Promo-LEX, conectate la cadrul juridic corespunzător.

Turul doi al alegerilor locale noi s-a desfășurat doar în circumscripția Chișinău.

Monitorizarea procesului electoral în ziua scrutinului s-a desfășurat prin implicarea a 306 observatori pe termen scurt (OTS) repartizați în fiecare din secțiile de votare (SV) deschise, precum și a echipelor mobile de observatori organizate pentru a reacționa la situațiile speciale, coordonați de 5 observatori pe termen lung (OTL) și un coordonator național. Informația transmisă a fost prelucrată de către Echipa centrală, care pe parcursul zilei alegerilor a prezentat 4 comunicate și a organizat 3 conferințe de presă. Suplimentar, a doua zi după ziua alegerilor, Misiunea a prezentat rezultatele numărării în paralel a voturilor.

Toți observatorii implicați în procesul de monitorizare au fost instruiți în cadrul seminarelor organizate de către Misiunea Promo-LEX și au semnat Codul de conduită¹ al observatorului național independent Promo-LEX, obligându-se să acționeze operativ, cu bună credință și în mod non-partizan. Activitatea tuturor observatorilor este coordonată de echipa centrală a Asociației.

Raportul este elaborat de către echipa centrală a MO Promo-LEX, în baza constatărilor raportate de către observatorii din cadrul Misiunilor de Observare, cu privire la activitatea tuturor actorilor implicați în procesul de organizare și desfășurare a alegerilor: concurenți electorali, organe electorale, alegători etc.

MO Promo-LEX este desfășurată în cadrul Programului "Democrație, Transparență și Responsabilitate", finanțat de către Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate în rapoartele publice ale Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

¹ <https://promolex.md/4689-codul-de-conduita-al-observatorilor-electorali-promo-lex/>

REZUMAT

Pe parcursul zilei votării, observatorii Promo-LEX au monitorizat procesul în cadrul secției de votare (SV) și au raportat cele mai importante aspecte, inclusiv incidentele. Deschiderea și închiderea SV s-a realizat, de principiu, cu respectarea condițiilor regulamentare.

Pe parcursul zilei au fost raportate 135 de situații calificate de către MO Promo-LEX drept incidente. Dintre acestea, ponderea cea mai mare au avut-o *deficiențele semnalate în listele electorale de bază – cel puțin 44 cazuri (32,59%)*. Printre deficiențele înregistrate, cele mai multe se referă la: persoane străine înregistrate pe adresele alegătorilor sau vechii proprietari și neincluderea în listele electorale de bază a alegătorilor ce prin actele de identitate prezentate demonstrează arondarea la SV respectivă. Alte încălcări importante ca pondere sunt *prezența nejustificată în incinta sau în perimetrul de 50 de metri ai secției de votare a persoanelor neautorizate (22 cazuri) și fotografierea buletinelor de vot (20 de cazuri)*.

Comparativ cu primul tur al alegerilor avem raportate cu circa 100 de incidente mai puține. În mare parte, din cauza numărului mai mic de secții (cu circa 60), precum și pe motiv că în turul doi s-a votat în baza acelorași liste electorale, respectiv, o parte din alegători care au fost incluși în listele suplimentare în turul întâi, în turul doi erau deja înscriși în aceste liste.

Rezultatele numărării în paralel a voturilor realizată de către MO Promo-LEX indică asupra unor rezultate apropiate cu datele preliminare ale CEC. Anumite diferențe sunt determinate de existența proceselor-verbale cu erori depistate prin utilizarea formulilor de verificare.

Conform constatărilor MO Promo-LEX pentru turul doi al alegerilor locale noi din 20 mai (3 iunie) 2018, din 306 de procese-verbale recepționate de observatori, 6 au fost completate cu erori, depistate în baza formulilor de verificare

Cea mai frecventă eroare se referă la nerespectarea formulei de verificare **$i=c+j$** (4). Se are în vedere că, ori buletinele neutilizate și anulate au fost numărate greșit, ori semnăturile din listele electorale. Alte formule nerespectate au fost: **$d=f+h$** și **$h=g1+g2$** .

Rata de participare în turul doi al alegerilor locale noi din 3 iunie 2018 pentru funcția de primar general al municipiului Chișinău, conform datelor preliminare ale Promo-LEX a fost de 38,98%, cu aproape 4 puncte procentuale mai mult decât în primul tur. De altfel, amintim că potrivit normei legale în turul doi de scrutin, alegerile se vor declara valabile indiferent de numărul alegătorilor care au participat la alegeri.

Potrivit datelor finale Promo-LEX, primarul ales este Andrei Năstase, cu 52,57% din voturi valabil exprimate.

I. DESCHIDEREA ȘI ÎNCHIDEREA SECȚIILOR DE VOTARE

Conform art. 55 din Codul Electoral, în ziua alegerilor votarea se efectuează de la 07.00 până la 21.00. Potrivit art. 60 alin. (1) al Codului Electoral, în ziua alegerilor, la ora 07.00, președintele BESV, în prezența a cel puțin jumătate din membrii biroului, verifică urnele de vot, le sigilează, verifică prezența listelor electorale, buletinelor de vot, ștampilelor și întocmește un proces-verbal în două exemplare. Procesul-verbal este semnat de toți membrii prezenți ai biroului electoral și un exemplar se introduce în urna de vot, după care președintele declară votarea deschisă.

Monitorizarea procesului de deschidere a SV s-a realizat în baza constatărilor a 306 observatori ai Promo-LEX. Conform rapoartelor acestora, MO Promo-LEX au constatat următoarele:

- **Deschiderea secțiilor de votare (în baza a 306 SV raportate):**
 - a. înainte de 7:00 – 8,17% (25 SV);
 - b. la 7:00 - 90,20% (276 SV);
 - c. în intervalul 7:01 – 7:15: 1,63% (5 SV).
- **Accesul liber în secția de votare:**
 - a. DA - 100%;
- **Observarea liberă în secția de votare:**
 - b. DA – 305 SV (99,67%);
 - c. NU – 1 SV (0,33%)
- **Cereri privind votarea la locul aflării înregistrate de către BESV la deschiderea secției –**
1418 cereri.
- **Cu referire la închiderea în mod regulamentară a SV:**
 - a. la ora 21:00 – 302 SV (98,69%);
 - b. puțin după 21:00 – 4 SV (1,31%).

II. INCIDENTE CONSTATATE PE PARCURSUL ZILEI ALEGERILOR

a. Acces restricționat sau obstrucționarea procesului de observare liberă în secția de votare

Conform art. 68 alin. (5) din Codul electoral, observatorii acreditați de CEC pot monitoriza procesul electoral pe întreg teritoriul țării și la toate secțiile de votare, iar observatorii acreditați de CECE - doar pe teritoriul circumscripției respective. Observatorii acreditați au dreptul să asiste la toate operațiunile electorale, la toate ședințele organelor electorale, inclusiv în ziua alegerilor, fără a interveni în procesul electoral sau în alte operațiuni electorale, și să informeze președintele organului electoral despre neregulile observate. Observatorii acreditați își pot continua activitatea și în turul al doilea al alegerilor, precum și la votarea repetată.

Conform rapoartelor prezentate de observatorii MO ai Promo-LEX, au fost depistate cel puțin **un caz** în care observatorul Promo-LEX a fost intimidat în activitatea sa de către membrii BESV.

Obstrucționarea procesului de observare liberă	
Număr de cazuri	Descrierea
1 caz	SV 252 – În cadrul secției președintele a intimidat observatorul Promo-LEX și a utilizat cuvinte obscene la adresa acestuia.

b. Prezența materialelor de publicitate, afișelor, panourilor electorale din raza secției de votare (100 metri de la localul secției)

Pct. 14 din Regulamentul privind modalitatea plasării publicității electorale și de promovare politică pe panourile publicitare interzice amplasarea afișelor electorale în încăperile în care sunt amplasate consiliile și birourile electorale și la o distanță de 100 de metri de la acestea.

Conform constatărilor observatorilor MO Promo-LEX, au fost depistate **2 cazuri** de amplasare a afișelor electorale la o distanță mai mică de 100 m de SV.

Prezența materialelor de publicitate, afișelor, panourilor electorale din raza secției de votare (100 metri de la localul secției)	
Număr de cazuri	Descrierea
2 cazuri	SV 265 Durlăști – postere electorale cu ambii candidați: Ion Ceban și Andrei Năstase. SV 256 Codru – la aproximativ 20 metri de la SV un afiș electoral cu Andrei Năstase.

c. Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale

Conform art. 60 alin. (1) din Codul electoral, în ziua alegerilor, la ora 07.00, președintele BESV, în prezența a cel puțin jumătate din membrii biroului, verifică urnele de vot, le sigilează. În conformitate cu p.26 și 27 ale Instrucțiunii CEC cu privire la asigurarea infrastructurii SV, securizarea urnelor de vot se realizează prin sigilare. Urnele de vot staționare și urnele de vot mobile trebuie să aibă posibilitatea de a fi sigilate prin intermediul a 4 și, respectiv, 2 sigilii de tip colier cu autoblocare.

Observatorii MO Promo-LEX au depistat un număr de **4 cazuri** de sigilare cu un număr insuficient de sigilii a urnelor de vot staționare, și anume:

Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale	
Număr de cazuri	Descrierea
4 cazuri	SV 128 Centru; SV 148 Centru; SV 123 Centru; SV 114 Centru.

d. Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta sau în perimetrul de 50 de metri ai secției de votare

Art. 57 alin. (3) din Codul electoral prevede că, secția de votare trebuie să fie amenajată astfel încât să permită membrilor BESV și altor persoane autorizate să asiste la operațiile electorale, să supravegheze, în mod continuu, toate aspectele procesului de votare, inclusiv identificarea alegătorului, înmânarea buletinelor și introducerea lor în urnele de vot, numărarea voturilor și întocmirea proceselor-verbale. În lista persoanelor autorizate sunt: reprezentanți și observatori ai concurenților electorali în organele electorale, observatori acreditați de consiliile electorale de circumscripție, observatori acreditați de CEC, precum și reprezentanți ai mijloacelor de informare în masă.

Observatorii MO Promo-LEX au constatat cel puțin **22 de cazuri** de prezență a diferitor categorii de persoane neautorizate pe o perioadă anumită de timp în incinta sau în perimetrul secției de votare.

Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta sau în perimetrul de 50 de metri ai secției de votare	
Număr de cazuri	Descrierea
22 cazuri	<p>Cu implicarea reprezentanților concurentului Ion Ceban (17 cazuri)</p> <p>SV 84 Buiucani. Persoana care susține că este observator PSRM a început să asiste chiar dacă nu a prezentat acreditare.</p> <p>SV 220 Rîșcani. Doi deputați PSRM au intrat în SV și au intimidat alegătorii. Au părăsit SV doar după intervenția repetată a președintelui BESV.</p> <p>SV 231 Rîșcani. În cadrul SV, pe o perioadă de circa 7 minute s-a aflat deputatul Vlad Bătrîncea (PSRM), care a comunicat cu observatorul concurentului respectiv.</p> <p>SV 205 Râșcani. Deputatul PSRM Vladimir Odnostalco, cu încă 2 persoane s-au aflat în incinta secției de votare timp de 5 minute, au discutat cu președintele BESV, după care au plecat.</p> <p>SV 140 Centru. Un deputat PSRM a intrat în secția de votare, s-a aflat acolo 5 minute, timp în care a discutat cu membrii BESV, întrebând cine este observatorul din partea PSRM. Deputatul și observatorul au ieșit din SV și au discutat afară.</p> <p>SV 17 Botanica. Pe parcursul zilei votării, deputatul PSRM Bolea Vasile de cel puțin 3 ori s-a aflat în perimetrul de 50 m ai SV și s-a interesat de felul în care se desfășoară alegerile.</p> <p>SV 220 Rîșcani. Doi deputați ai PSRM s-au aflat la intrarea în secția de votare timp de peste 20 de minute, discutând cu alegătorii.</p> <p>SV 64 Botanica. Doi reprezentanți PSRM (consilier municipal și un deputat) au sosit cu mașina la SV, au intrat în secție și au chemat, într-o parte, observatorul PSRM cu care au discutat circa 5 minute. Apoi au chemat Președintele SV cu care au vorbit la fel circa 5 minute. Ulterior au plecat.</p> <p>SV 39 Botanica. Deputatul Vasile Bolea a intrat în SV și a discutat cu observatorul PSRM. A fost invitat la discuție și președintele BESV, care însă a refuzat.</p> <p>SV 47 Botanica. Deputatul Vasile Bolea a sosit la SV, a vorbit cu observatorul PSRM, a încercat să vorbească cu Președintele BESV, însă acesta a refuzat. Ulterior, politicianul a plecat.</p> <p>SV 206 Rîșcani. În incinta SV a fost prezent un membru al PSRM. Acesta a încercat să comunice cu președinta BESV, însă aceasta i-a indicat faptul că nu are dreptul să se afle în SV.</p> <p>SV 271 Sîngera. În incinta SV au intrat 2 reprezentanți ai PSRM, care au comunicat cu observatori PSRM timp de 3-4 minute. Președinta SV a reacționat și a cerut acestora să se prezinte cine sunt, după care le-a solicitat acestora să părăsească secția.</p> <p>SV 69 Botanica. O persoană neidentificată a intrat în secția de votare și a început să întrebe președintele BESV dacă buletinele de vot sunt păstrate la loc sigur. Apoi a avut întrebări cu privire la tricolorul care ar fi fără stemă din cadrul secției. La intervenția observatorului Promo-LEX domnul s-a prezentat drept consilier local PSRM.</p> <p>SV 231 Rîșcani. În incinta SV pe o perioadă de circa 3-4 minute sau aflat 2 reprezentanți de la PSRM care au comunicat cu observatorii partidului, după care au plecat.</p> <p>SV 69 Botanica. Doi deputați PSRM s-au prezentat la SV și au chemat observatorii PSRM, precum și membra BESV din partea PSRM afară să vorbească. Deputații au încercat să o intimideze pe observator și i-au zis că dacă dorește, poate să apeleze la poliție și să scrie contestație la președinte, apoi au plecat cu o mașină Chevrolet neagră cu numărul CQX673.</p>

	<p><i>Cu implicarea reprezentanților concurentului Andrei Năstase (2 cazuri)</i> SV 51 Botanica. Concurantul electoral Andrei Năstase a trecut pe lângă SV (circa 10 metri de la intrare) și s-a salutat cu alegătorii din perimetrul respectiv, după care a plecat. SV 144 Centru. În incinta secției de votare, a fost prezent timp de 2 minute concurentul electoral Andrei Năstase, s-a salutat și a dat mâna cu toți membrii BESV. A dorit succes tuturor și a plecat.</p>
	<p><i>Alte persoane (3 cazuri)</i> SV 205 Rîșcani. Codreanu Constantin, membru PUN, s-a aflat în secția de votare timp de 5 minute, a vorbit cu președintele BESV, îi punea întrebări. Membrii BESV nu i-au făcut careva observații. SV 281 Băcioi. Doi cetățeni, care s-au prezentat jurnaliști de la canalul Accent TV au venit în secția de votare. Cameramanului i s-a permis în baza legitimației, a doua persoană a prezentat doar buletinul de identitate. Au asistat la numărare. SV 312 Ghidighici. Pe parcursul zilei în preajma SV staționa o mașină în care se aflau 2 persoane, a fost chemată poliția pentru a afla motivul staționării, însă aceștia au declarat că nu au nimic cu alegerile.</p>

e. Agitație electorală sau PR negru în perimetrul și/sau în apropierea secției de votare pentru a determina alegerea alegătorilor

În ziua alegerilor și în ziua precedentă alegerilor nu se admite nici un fel de agitație electorală (art. 52 alin. (10) din Codul electoral). Punctul 52 din Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare stabilește că, persoanelor care intră în localul secțiilor de votare li se interzice să poarte și să arate ecusoane, insigne sau alte însemne de agitație electorală.

Totodată, conform art. 52 din Codul contravențional, continuarea agitației electorale în ziua imediat anterioară zilei votării ori în ziua votării se sancționează cu amendă de la 6 la 12 unități convenționale (u. c.) aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 24 la 30 de u. c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere sau candidatului electoral.

Observatorii MO Promo-LEX au constatat că în ziua alegerilor reprezentanții concurenților electorali și alegătorii au promovat anumiți concurenți electorali. O specificitate, datorată inclusiv problemelor de interpretare a legii, se referă la prezența în ziua alegerilor a agitației electorale pe internet. În total, cazuri ce pot fi calificate drept agitație electorală au fost raportate în număr de **cel puțin 14**.

Agitație electorală sau PR negru în perimetrul și/sau în apropierea secției de votare pentru a determina alegerea alegătorilor	
Nr. de caz.	Descrierea
14 cazuri	<p><i>În favoarea concurentului Ion Ceban (8 cazuri)</i> SV 47 – Botanica. Potrivit unui membru BESV, la domiciliul mamei sale a sunat o persoană necunoscută cu îndemnul de a ieși la vot și a vota pentru candidatul Ivan Ceban. SV 1 Botanica. Observatorul Promo-LEX a fost informat de către o alegătoare despre faptul că reprezentanții PSRM merg la ușile apartamentelor, îndeamnă oamenii să meargă la vot, și le sugerează pe cine să voteze, împărțind flyere sau distribuindu-le în cutiile poștale, cu concurentul Ion Ceban. SV 151 Centru. Președintele BESV a fost apelat de către un alegător, care spune că a fost sunat deja de 5 ori de reprezentanții PSRM și îndemnat să meargă la vot. SV 300 Stăuceni. Un alegător care a votat anterior, a adus un alegător căruia i-a indicat să voteze candidatul Ion Ceban care este primul pe listă. Membri BESV i-au făcut acestei observație, după care cetățeanul a plecat. SV 20 Botanica. Un alegător, după ce a votat, s-a reținut aproximativ încă 10 minute în perimetrul de 20 de metri de la SV și a discutat cu observatorul PSRM despre concurenții electorali, în special despre punctele slabe ale lui Andrei Năstase. SV 278 Vatra. Un alegător după ce i s-a eliberat buletinul de vot, a întrebat în glas "Eu cu Ion Ceban votez ?" la care un membru BESV a declarat că votezi cu cine dorești. Alegătorul a votat. <i>Banere on-line</i> – cel puțin pe 4 portaluri de știri.</p>
	<p><i>În favoarea concurentului Andrei Năstase</i> <i>Banere on-line</i> – cel puțin pe 2 portaluri de știri.</p>

f. Activități de mobilizare a alegătorilor

Activități de mobilizare a alegătorilor	
Număr de cazuri	Descrierea
2 cazuri	Activități realizate de către susținătorii concurentului Andrei Năstase (2 cazuri) SV 278 Vatra. Observatorul Promo-LEX a fost contactat telefonic de către o doamnă care s-a prezentat drept reprezentant a PPPDA, care a îndemnat observatorul să meargă la vot. SV 45 Botanica. Observatorul a primit un apel telefonic de la o persoană, care s-a prezentat ca reprezentantul partidului PAS, și a îndemnat să iasă la vot.

g. Transportarea organizată a alegătorilor

În pofida faptului că transportarea organizată a alegătorilor nu este prevăzută drept încălcare a prevederilor Codului electoral, MO Promo-LEX a monitorizat aceste situații, ca fiind acțiuni cu potențial de corupere a alegătorilor.

Observatorii MO Promo-LEX au identificat **2 SV** unde au raportat cazuri ce pot fi interpretate drept transportare organizată a alegătorilor.

Transportarea organizată a alegătorilor	
Număr de SV	Descrierea
2	SV 303 Tohatin. Un automobil cu numărul de înmatriculare CIP 414, (la fel a fost și în turul I al alegerilor) transportă alegători în stare de ebrietate, din satul Cheltuitori, la secția de votare. A fost observat de două ori automobilul, a transportat cel puțin 6 persoane. SV 57 Botanica. Observatorul a raportat prezența unui microbuz, Volkswagen, în raza SV în care urca un grup de alegători.

h. Acte de violență sau intimidări ale alegătorilor, sau a altor persoane

Punctul 57 din Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare stabilește că, răspunderea pentru asigurarea în ziua alegerilor a ordinii în localul de votare și pe teritoriul din preajmă, în rază de 100 de metri de la localul votării, o poartă președintele biroului electoral al secției de votare împreună cu reprezentantul comisariatului de poliție. Deciziile luate în acest scop sunt executorii pentru toți.

Observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin **2 cazuri** ce pot fi calificate drept acte de violență pe parcursul zilei de votare.

Acte de violență sau intimidări ale alegătorilor, sau a altor persoane	
Număr cazuri	Descrierea
2	SV 241 Rîșcani. Doi alegători au rămas indignați că o persoană care anterior închiria la ei apartamentul este înregistrată pe listele electorale și a votat. Unul din ei a lovit calculatorul operatorului și au avut loc schimb de replici între ei și membrii BESV pe parcursul a circa 30 minute. A fost chemată poliția. SV 42 Botanica. Un alegător în stare de ebrietate după ce s-a înregistrat, s-a apropiat către membrii BESV cu listele electorale. Fiind numele lui scris pe ultima pagină din listă, alegătorul susținea că a fost înregistrat la altă adresă, însă nu este corect. S-a iscat un conflict, alegătorul a utilizat cuvinte necenzurate și a încercat să aplice violență. A fost solicitată poliția.

i. Deficiențe tehnice în funcționarea SIAS Alegeri

După cum a fost menționat supra, conform punctului 61 din Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare, membrul biroului electoral al secției de votare înmânează alegătorului buletinul de vot, doar după ce alegătorul a fost verificat în SIAS „Alegeri” și s-a constatat întrunirea tuturor condițiilor de participare a alegătorului la vot anume în secția respectivă de votare.

Observatorii Promo-LEX au constatat **3 situații problematice** când SIAS Alegeri a suportat deficiențe tehnice ce țin de conexiunea internet.

Deficiențe tehnice în funcționarea SIAS Alegeri	
Număr cazuri	Descrierea
3	SV 262 Dulești. SIAS Alegeri nu a funcționat timp de 5 minute la un calculator, 20 de minute la alt calculator. S-a format coadă de alegători, din cauza aceasta s-au arătat nemulțumiți. SV 108 Buiucani. La deschidere, timp de circa 12 minute nu a funcționat SIAS Alegeri. SV 141 Centru. Conexiunea internet nu a funcționat la ambii operatori între orele 7.00 și 7.15. După 7.15 s-a reușit conectarea doar a unui operator.

j. Deficiențe în listele electorale

Listele electorale, întocmite în baza Registrului de stat al alegătorilor, sunt liste ce cuprind toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază ori își au reședința pe teritoriul unei secții de votare. Alegătorul poate fi înscris numai într-o singură listă electorală și la o singură secție de votare. Alegătorul care are și domiciliu, și reședință este înscris, în perioada valabilității reședinței, în lista electorală de la secția de votare în a cărei rază teritorială acesta își are reședința (art. 39 alin. (1) din Codul electoral).

Conform observatorilor MO Promo-LEX, deficiențele în liste electorale rămân și în turul 2 să fie cel mai raportat incident. Această constatare este valabilă și din perspectiva comparativă cu alte scrutine anterioare.

În ansamblu au fost raportate cel puțin **44 de situații problematice**, după cum urmează: persoane străine înregistrate pe adresele alegătorilor sau vechii proprietari (15 cazuri), neinclusiunea în listele electorale de bază a alegătorilor ce prin actele de identitate prezentate demonstrează arondarea la SV respectivă (17 cazuri), persoane decedate în liste (7 cazuri), erori în adrese/date personale – (5 cazuri).

Deficiențe în listele electorale			
Neinclusiunea în listele electorale de bază (17)	Erori adrese/date personale (5)	Prezența persoanelor străine la adresa de domiciliu (15)	Persoane decedate (7)
SV 70, 218, 153, 302, 278, 9, 110, 54, 302, 54, 143, 54, 302, 54, 54, 80, 211.	SV 278, 103, 102, 54, 131.	SV 70, 152, 9, 3, 302, 5, 99, 88, 233, 3, 79, 55, 213, 229, 55.	SV 149, 17, 155, 226, 45, 297, 54.

k) Fotografiera buletinelor de vot și a listelor electorale

Punctul 63 din Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare: Buletinul de vot se completează de către alegător numai în cabina pentru vot secret. Alegătorul care nu este în stare să completeze de sine stătător buletinul are dreptul să invite în cabină o altă persoană, cu excepția membrilor biroului electoral, reprezentanților concurenților electorali și a persoanelor autorizate să asiste la operațiunile electorale. Aceste cazuri vor fi consemnate aparte în raportul biroului electoral al secției de votare. Este interzisă fotografierea buletinului de vot completat.

Conform rapoartelor prezentate de observatorii MO Promo-LEX, un fenomen des atestat, de la scrutin la scrutin, a fost fotografierea buletinelor de vot. În total, au fost raportate cel puțin **20 cazuri**.

Fotografierea buletinelor de vot și a listelor electorale	
Număr cazuri	Descrierea
20	SV 26, 230, 81, 70, 213, 16, 204, 95, 151, 266, 8, 70, 230, 103, 103, 98, 100, 160, 15, 141.

I) Votarea cu deficiențe la prezentarea actelor de identitate

Potrivit art. 58 alin. (1) din Codul electoral BESV înmânează alegătorului buletinul de vot, conform listei electorale, numai la prezentarea actului de identitate. La primirea buletinului, alegătorul semnează în lista electorală în dreptul numelui și i se aplică în fișa de însoțire a buletinului de identitate sau în actul în a cărui bază votează ștampila cu mențiunea care confirmă votarea în ziua respectivă.

Observatorii Promo-LEX au raportat **6 cazuri** de acest gen.

Votarea cu deficiențe la prezentarea actelor de identitate	
Număr cazuri	Descrierea
6	SV 54 Botanica. Un alegător s-a prezentat cu copia fișei de însoțire a buletinului, susținând ca a pierdut fișa originală. Președintele BESV i-a permis să voteze. SV 217 Rîșcani. Un alegător și-a exprimat nemulțumirea în privința aplicării ștampilei în fișa de însoțire a buletinului de identitate. După ce a votat, acesta a refuzat să părăsească incinta secției de votare, fiind necesară intervenția poliției în acest scop. SV 149 Centru. Un alegător a venit să voteze cu buletinul de identitate deteriorat (avea o gaură). Președintele BESV nu i-a permis, din care cauză alegătorul a depus o contestație. SV 82 Buiucani. Un alegător a fost introdus în SIAS Alegeri, după care la masa membrilor BESV s-a constatat că nu are fișa de însoțire. Nu i s-a permis să voteze și Președintele BESV a declarat că va întocmi un proces verbal în care va indica incidentul. SV 54 Botanica. Un alegător s-a prezentat la SV fără fișa de însoțire a buletinului. Președintele SV, după ce a verificat dacă alegătorul are dreptul să voteze la SV respectivă, i-a permis să voteze fără fișă de însoțire. SV 15 Botanica. Un alegător a semnat în listă, însă a refuzat să i se aplice ștampila în buletin. Drept urmare, alegătorului nu i-a fost permis să voteze.

m) Neclarități privind depunerea cererilor privind votarea la locul aflării

Articolul 60 alin. (4) din Codul electoral stabilește că în cazul în care alegătorul, din motive de sănătate sau din alte motive temeinice, nu poate veni în localul de votare, BESV desemnează, la cererea scrisă a acestuia, cel puțin 2 membri ai biroului care se deplasează cu o urnă de vot mobilă și cu materialul necesar votării la locul unde se află alegătorul pentru ca acesta să voteze. Cererile pot fi făcute în scris, începând cu 2 săptămâni înainte de ziua votării și până la ora 18.00 a zilei precedente votării. În ziua votării, cererile pot fi făcute în scris până la ora 15.00 dacă se prezintă și certificat medical. Aceste persoane votează conform listei de alegători pentru votarea la locul aflării, întocmită de BESV în baza cererilor acestora, iar persoanele neînscrise într-o asemenea listă nu pot vota la locul aflării.

Contrar prevederilor, observatorii Promo-LEX au identificat în **cel puțin 3 cazuri** situații ce pot fi calificate drept încălcare a legislației electorale.

Neclarități privind depunerea cererilor privind votarea la locul aflării	
Număr cazuri	Descrierea
3	SV 234 Rîșcani. Două persoane diferite au depus cereri de votare la locul aflării pentru unul și același alegător. SV 229 Rîșcani. La ora 8.20 în cadrul BESV au fost aduse și înregistrate, de către o persoană care s-a prezentat drept Asistent Social, 12 cereri privind votarea la locul aflării. Președinte a înregistrat toate aceste cereri. Observatori prezenți nu au fost de acord cu decizia președintelui, însă nu au fost înregistrate contestații. SV 213 Rîșcani. O persoană necunoscută s-a prezentat la SV pentru a înregistra 5 cereri privind votarea la locul aflării. Această persoană a declarat că este rudă cu persoanele în numele cărora a dorit să depună cererile. Însă la SV sa prezentat și o rudă a acelor persoane care a declarat că cu câteva zile în urmă acestea a fost contactate și li s-a cerut să le ofere niște informații cu caracter personal.

n) Anularea buletinelor de vot neutilizate înainte de închiderea SV

Potrivit art. 61 alin. (1) și (2) după expirarea timpului rezervat votării, președintele BESV anunță încheierea votării și dispune închiderea secției de votare. BESV începe numărarea voturilor. Înainte de a se deschide urnele de vot, toate buletinele de vot rămase neutilizate se numără și se anulează de către, aplicând-se pe ele ștampila cu mențiunea "Anulat", apoi se leagă separat și se sigilează.

Contrar prevederilor legale, în **cel puțin 2 SV din circumscripția Chișinău**, membrii BESV au început anularea buletinelor de vot neutilizate cu circa 30 min. înainte de închiderea SV – 17, și 103.

o) Alte incidente – 8 cazuri.

SV 57 Botanica. Observatorul Promo-LEX a auzit cum membrii BESV, vorbind între ei, au spus că au auzit de la un grup de alegători (care locuiesc la aceeași adresă) că au venit să voteze pentru Ion Ceban fiind plătiți pentru asta.

SV 98 Buiucani. O doamnă a venit să voteze cu fiica sa de 29 de ani care prezenta semne de dizabilitate psihică. După ce și-a exercitat dreptul la vot, doamna a insistat să i se ofere buletin de vot și fiicei sale. Avea un document unde era menționat "persoană cu statut special". În listele electorale de bază nu a fost regăsită. Membrii BESV au sunat la CEC unde li s-a spus că nu i se permite să voteze.

SV 248 Rîșcani. Un alegător a solicitat un alt buletin de vot, invocând faptul că a completat greșit cel eliberat. Președintele SV refuzat. Alegătorul a vrut să rupă buletinul de vot, însă președintele SV, nu i-a permis, și a luat de la acesta buletinul de vot și la pus în urnă. Alegătorul a depus o contestație.

SV 4 Botanica. O persoană neidentificată a chemat nemotivat poliția la SV. Poliția a sosit și după ce a constatat că totul este în regulă în perimetrul SV, a contactat Președintele BESV să clarifice dacă s-a întâmplat ceva. Președintele a confirmat că totul este în regulă și în SV.

SV 27 Botanica. Prezența unei camere de supraveghere (instalată pe perete) în spatele urnelor de votare.

SV 212 Centru. Un alegător (cu necesități speciale) a fost adus cu un automobilul. Acesta se afla în imposibilitate de a intra în secția de votare. Președinta a decis să ia foaia din listele electorale unde domnul este înscris, un buletin de vot și urna mobilă și a ieșit înafara SV unde se afla alegătorul. Respectiv acesta a votat, fiind vizibilă alegerea acestuia.

SV 233 Rîșcani. După ce a fost închisă SV, au venit 2 persoane la ușă (reprezenți PSRM) care au dorit să intre în SV, însă nu li s-a permis accesul. Aceștia au declarat că vor depune contestație.

SV 219 Rîșcani. Secția de votare s-a închis la 21:14, fiindcă o doamnă a dorit să voteze, menționând că a întârziat din cauza că a fost la serviciu.

III. REZULTATELE FINALE ALE NUMĂRĂRII VOTURILOR DE CĂTRE MO PROMO-LEX

3.1. Corectitudinea întocmirii proceselor-verbale privind rezultatele numărării voturilor

În cadrul efortului de monitorizare a turului doi al alegerilor locale noi din 20 mai (3 iunie) 2018, MO Promo-LEX a analizat corectitudinea completării a 306 procese-verbale privind rezultatele numărării voturilor, verificate manual de către observatori.

Conform constatărilor, din 306 de procese, 6 au fost completate cu erori, depistate în baza formulelor de verificare

Tabel 1. Tipul și numărul erorilor depistate

TIP EROARE	NUMĂR
$I = C+J$	4
$D = F+H$	1
$H = G1+G2$	1

Formula $i=c+j$ nu a putut fi aplicată corect în cazul a 4 procese-verbale. Aceeași situație fiind atestată în cazul verificării conform formulei $j=i-c$. În acest fel, sau buletinele neutilizate și anulate au fost numărate greșit sau semnăturile din listele electorale. De altfel, constatăm că expresia "neutilizate și anulate" poate induce în eroare membrii BESV, care pot asocia cu două categorii distincte de buletine.

Formula $d=f+h$ nu a fost respectată într-un proces-verbal. În aceste cazuri nu s-a reușit a demonstra că numărul de buletine de vot extrase din urne coincide cu suma buletinelor nevalabile și a celor valabil exprimate. Pot apărea dubii privind corectitudinea numărării buletinelor valabil exprimate, respectiv a rezultatelor pe concurenți.

Formula $h=g1+g2$ nu a fost respectată într-un proces-verbal. Astfel, suma voturilor pentru concurenți nu coincide cu numărul total de voturi valabil exprimate în respectivele procese-verbale analizate. Apar semne de întrebare privind corectitudinea rezultatelor pe concurenți electorali.

Tabel 2. Prezentarea erorilor conform secțiilor de votare

SV/CECE	LOCALITATE/SECTOR	ERORI PER PROCES VERBAL	EROARE
01-019	Chișinău - Botanica	1	$I = C+J$
01-043	Chișinău - Botanica	1	$I = C+J$
01-055	Chișinău - Botanica	1	$D = F+H$
01-102	Chișinău - Buiucani	1	$H = G1+G2$
01-136	Chișinău - Centru	1	$I = C+J$
01-310	Chișinău - Condroița	1	$I = C+J$

3.2. Analiza comparativă a datelor privind numărarea în paralel a voturilor efectuată de MO Promo-LEX și datele preliminare anunțate de CEC

Rezultatele preliminare, prezentate de către MO Promo-LEX, cu privire la numărul de voturi valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral au fost calculate în baza informației transmise prin intermediul raportării SMS de către observatorii pe termen scurt (OTS) care în ziua votării au monitorizat scrutinul în fiecare din cele 306 secții votare deschise pentru ziua alegerilor locale noi din 20 mai (3 iunie) 2018, în circumscripția electorală Chișinău.

Rezultatele finale, prezentate de către MO Promo-LEX, cu privire la numărul de voturi valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral au fost calculate în baza datelor înscrise în 306 exemplare ale proceselor-verbale privind rezultatele numărării voturilor, ale SV constituite pentru alegerile locale noi din 20 mai (3 iunie) 2018, înmânate observatorilor MO Promo-LEX și verificate manual de către Misiune.

Tabel 3. Rezultatele alegerilor din perspectiva comparativă Date Promo-LEX – Date CEC²

Candidați mun. Chișinău	Date preliminare Promo-LEX ³		Date preliminare CEC ⁴		Date finale Promo-LEX ⁵		CEC preliminar/Pro-mo-LEX final	
Rata de participare	248 937	38,98%	248 674	39,12%	248 937	38,98%	263	0,14%
Ceban Ion (PSRM)	116 818	47,43%	116 788	47,43%	116 818	47,43%	-30	0
Năstase Andrei (PPPDA)	129 432	52,57%	129 432	52,57%	129 432	52,57%	0	0

² La momentul publicării prezentului Raport, rezultatele finale CEC nu au fost disponibile.

³ <https://promolex.md/12608-rezultatele-preliminare-ale-numararii-in-paralel-a-voturilor/?lang=ro>

⁴ <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1042&rid=22293&l=ro>

⁵ Specificăm, că pentru anumiți concurenți, chiar dacă numărul de voturi calculate de către Promo-LEX coincide cu datele CEC, există diferențe între punctele procentuale. Aceste diferențe sunt determinate de faptul că suma voturilor per concurenți calculate de CEC (g1+g2) diferă de suma voturilor calculate de Promo-LEX.

LISTA DE ABREVIERI

art. - articolul

BESV - birou electoral al secției de votare

c. - comuna

CEC - Comisia Electorală Centrală

CECE - Consiliul electoral al circumscripției electorale

CECEM - Consiliul electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău

MO - Misiune de observare

mun. - municipiu

nr. - număr

or. - oraș

OTL - observator pe termen lung

OTS - observator pe termen scurt

PPPDA - Partidul Politic "Platforma Demnitate și Adevăr"

PSRM - Partidul Politic Partidul Socialiștilor din Republica Moldova

RM - Republica Moldova

SV - secții de votare

UAT - unitate administrativ-teritorială

USAID - Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională